

7th International conference of young scientists

KHARKIV FORUM OF NATURAL SCIENCES

VII Міжнародна конференція молодих учених

ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ

16–17 травня 2024 р.

Харків 2024

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
факультет природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Університет імені Адама Міцкевича у Познані, Польща
Поморський університет у Слупську, Польща
Вроцлавський університет, Польща
Сілезький університет в Опаві (Чехія)
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (м. Берегове)
Батумський державний університет імені Шота Руставелі, Грузія
Грайфсвальдський університет (м. Грайфсвальд, Німеччина)
Національний природний парк «Гомільшанські ліси»
ГО «Українське ентомологічне товариство»

*До 220-ої річниці
з дня заснування університету*

СЬОМА МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ»
16-17 травня 2024 р.

Збірник наукових праць

Харків – 2024

Редакційна колегія:

Бойчук Ю. Д., д. пед. н., професор, член-кореспондент НАПН України; Іонов І. А., д. с.-госп. н, професор, член-кореспондент НААН України; Микитюк С.О., д.псих.н., професор; Леонтєв Д. В., д. б. н., професор; Чаплигіна А. Б. д.б.н., професор; Маркіна Т. Ю. д. б. н., професор; Комісова Т. Є., к.б.н., професор; Пономарьова Н.О., д. пед. н., професор; Твердохліб О. В., к.б.н., доцент; Коваленко В.Є., д. пед. н., доцент; Ликова І.О., к. б. н., доцент; Мацай Н.Ю., к. с.-госп. наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту природничих і аграрних наук ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"; Дрожик Л.В., к. пед. н., доцент; Галій А.І. к. б. н. доцент; Науменко Н.В., к. пед. н., доцент; Сидоренко О.В. к. т. н., доцент.

СЬОМА МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ «ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ». (16-17 травня 2024 р.): збірник наукових праць. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2024 – 279 с.

У збірці представлено матеріали міжнародної наукової конференції молодих учених за результатами оригінальних досліджень у галузі природничих наук та освіти. Метою конференції є організація ефективного міжнародного наукового співробітництва із провідними навчальними закладами України та світу; обговорення актуальних проблем природничих наук, спеціальної освіти, педагогіки здоров'язбереження, впровадження STEM та STEAM-освіти.

Збірка буде цікавою для біологів, екологів, хіміків, фізиків, фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, викладачів, учителів, здобувачів вищої освіти.

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 5 від 15 червня 2024 р.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «АНАТОМІЯ І ФІЗІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ ТА ТВАРИН».....	12
Halina Tkaczenko, Ievgenii Aksonov, Iryna Tkachova, Natalia Kurhaluk LEVELS OF SOME MACRO- AND MICROELEMENTS IN BLOOD PLASMA OF ADULT SHETLAND PONIES PARTICIPATING IN RECREATIONAL RIDING.....	12
Kots S.N., Kots V.P., Hasenko K. V. PREVENTION OF HYPOVITAMINOSIS C.....	18
Kots S.N., Kots V.P., Zhuk K. FEATURES OF PSYCHO-PHYSIOLOGICAL INDICATORS OF MEN AND WOMEN.....	19
Małgorzata Gradziuk, Halina Tkaczenko, Natalia Kurhaluk IMPACT OF REGULAR BLOOD DONATION ON THE DONOR'S PHYSIOLOGICAL STATE.....	21
Natalia Kurhaluk, Halina Tkaczenko INDIVIDUAL PHYSIOLOGICAL REACTIVITY, STRESS AND NITRIC OXIDE.....	27
Демченко О. П., Качинська Т. В., Подоліух Н. І., Мілінчук Л. П. ОСОБЛИВОСТІ ЕРИТРОЦИТАРНИХ ПОКАЗНИКІВ КРОВІ В ОСІБ ІЗ ЗАЛІЗОДЕФІЦИТНИМИ АНЕМІЯМИ.....	32
Коц С.М., Коц В.П., Головка С. В. ПИТАННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ВАЛЬГУСНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПЛЮСНЕВОЇ КІСТКИ ВЕЛИКОГО ПАЛЬЦЯ.....	34
Кривко Т.В., Гришук А.В. КОРЕЛЯТИВНЕ ЦИТОЛОГІЧНЕ ТА ГІСТОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИ ЗАХВОРЮВАННІ ЦИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ.....	35
Кудласевич Л., Бура М.В., Сибіль М.Г., Виноградський Б.А. ОСОБЛИВОСТІ НАГРОМАДЖЕННЯ СЕЧОВИНИ У СЕЧІ ЛУЧНИКІВ ЗА РІЗНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ СТАНІВ.....	39
Лисюк Т. В., Качинська Т. В., Подоліух Н. І., Мілінчук Л. П. ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНИХ КЛІНІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ КРОВІ В ОСІБ ІЗ ЗАХВОРЮВАННЯМ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ.....	40
Осинський М.І. ДЕРЖАВНА ТА МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА МЕШКАНЦІВ УКРАЇНИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ СТРЕСУ ЧЕРЕЗ ВОЄННИЙ СТАН В УКРАЇНІ.....	42
Осіпова Юлія Сергіївна ІМУНІТЕТ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ.....	44
Чернавсков К.О. ОБГРУНТОВАНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТРОПОМЕТРИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ БАСКЕТБОЛІСТІВ.....	46
СЕКЦІЯ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ НАУК».....	48
Бородіна А.С., Журавльова І.М. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ «АЖУРНА ПІЛКА».....	48
Борисова І.О., Ткаченко В.М. ІННОВАЦІЇ У МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ.....	50

Венгеренко І.О., Арабаджи-Тіпенко Л.І. ПЕРЕВАГИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПІЗНАЄМО ПРИРОДУ».....	52
Грачова Н.В., Макєєв С.Ю. ДОМАШНІЙ ХІМІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ	53
Кальницька А. А. ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ БІОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ.....	55
Колошко Ю.В., Груздова В.О. ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЛАБОРАТОРІЙ У ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧИХ НАУК	56
Ляхова В.Р., Ткаченко В.М. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ПОВІТРЯНОЇ ТРИВОГИ.....	57
Макєєв С.Ю., Котюк Т.В. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ З «КЛІПОВИМ МИСЛЕННЯМ» НА УРОКАХ ХІМІЇ.....	59
Прилуцька Т.Д. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	61
Пюрко О.Є., Арабаджи-Тіпенко Л.І., Пюрко В.Є. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК НЕОБХІДНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРИРОДНИЧИХ НАУК	63
Рудюк В.В., Журавльова І.М. РОЛЬ КООПЕРАТИВНОГО НАВЧАННЯ В РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ НАВИЧОК УЧНІВ	65
Старченко В.С., Макєєв С.Ю. ВІРТУАЛЬНІ ХІМІЧНІ ЛАБОРАТОРІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ	67
Стребіж В. Є. СПЕЦКУРС БІОЛОГІЇ В ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ.....	70
Шуба І.В., Коптєва Т.С. ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-КВЕСТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ	71
СЕКЦІЯ «БОТАНІКА, МІКОЛОГІЯ, МІКРОБІОЛОГІЯ».....	75
Halina Tkaczenko, Agnieszka Pełkala-Safińska, Lyudmyla Buyun, Vitaliy Honcharenko, Andriy Prokopiv, Natalia Kurhaluk PRELIMINARY <i>IN VITRO</i> STUDY ON THE ANTIMICROBIAL PROPERTIES OF THE ETHANOLIC EXTRACT OF THE LEAVES OF <i>FICUS CRATEROSTOMA</i> WARB. EX <i>MILDBR. & BURRET</i> (MORACEAE) AGAINST FISH PATHOGENIC BACTERIA	75
Tetiana Tiupova, Halina Tkaczenko, Natalia Kurhaluk USE OF SOME MUSHROOM SPECIES IN HUMAN MEDICINE	80
Базюк С., Кобилецька М. ВПЛИВ ІНДОЛ-3-МАСЛЯНОЇ КИСЛОТИ НА ВКОРІНЕННЯ ПАГОНІВ СЛИВИ <i>PRUNUS DOMESTICA</i> СОРТУ WAVITB УМОВАХ <i>IN VITRO</i> ТА ПОДАЛЬША АДАПТАЦІЯ ДО УМОВ <i>EX VITRO</i>	86
Жорницький Д.І., Волкова Р.Є. АНАЛІЗ РІЗНОМАНІТТЯ ШАПИНКОВИХ ГРИБІВ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ	88

Захарчук Р. В., Пида С. В., Ніжаловський Ю. В. ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ АБОРИГЕННИХ ХВОЙНИХ ПОРІД КАРПАТ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ.....	90
Красовський В.В., Черняк Т.В., Шкура Т.В. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛІТНЬОЇ ОКУЛІРОВКИ В РОЗМНОЖЕННІ СОРТІВ <i>DIOSPYROS L.</i> ЗА УМОВ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	92
Ліннік З. П., Кондратенко С. І., Крутько Р. В., Позняк О. В., Чабан Л. В. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ БАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ФЕНОТИПОВОГО РІЗНОМАНІТТЯ ЛИСТКОВОЇ ПЛАСТИНКИ У СЕЛЕКЦІЙНИХ ЗРАЗКІВ САЛАТУ ПОСІВНОГО ЛИСТКОВОГО	93
Опацький І.І., Пида С.В., Мацюк О.Б. НАСІННЄВА ПРОДУКТИВНІСТЬ БОБІВ (<i>FABA VONA MEDIC.</i>) ЗА ВПЛИВУ МІКРОБНИХ ПРЕПАРАТІВ	96
Орловський О.В. СИСТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕКОРАТИВНИХ СОРТІВ ТА ФОРМ ДЕРЕВ В ОЗЕЛЕНЕННІ ВУЛИЦЬ М. ПОЛТАВА.....	99
Підуст С. А., Батюченко І. І. ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ ОКОЛИЦЬ МІСТА ГОРІШНІ ПЛАВНІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	100
Рудюк В. В., Волкова Р. Є. РІЗНОМАНІТТЯ ОТРУЙНИХ РОСЛИН ЖИТОМИРЩИНИ	101
Сачава К. , Твердохліб О.В ПЛІВЧАСТІ ПШЕНИЦІ СЬОГОДЕННЯ	103
Семененко Н.В., Твердохліб О.В. РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНО ПРИРОДНИЧОГО ПАРКУ «СЛОБОЖАНСЬКИЙ»	105
Тур М.Б., Журавльова І.М. ІНТРОДУКОВАНІ ДЕРЕВНО-ЧАГАРНИКОВІ РОСЛИНИ В ОЗЕЛЕНЕННІ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПАРКУ КУЛЬТУРИ І ВІДПОЧИНКУ МІСТА ХАРКОВА	108
Харіна І. В., Волкова Р. Є ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ БУР'ЯНОВОЇ РОСЛИННОСТІ В С. БОРОВА ЧУГУЇВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	109
Шуліга Є. А., Волкова Р. Є. УРБАНОФЛОРА ЦЕНТРАЛЬНОГО РАЙОНУ МІСТА ЛУЦЬК	111

СЕКЦІЯ «ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА»..... 114

Piekutowska M., Osadowski Z., Firlong-Lauda O., Diemientiew G., Ziomek-Opalińska E., Czech Ł., Ławrenowicz K., Urbański H. INNOVATIONS IN POLISH SEED TECHNOLOGY – AN INNOVATIVE RESEARCH PROJECT....	114
Боровик П.М., Олійник С.В. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВРЕГУЛЮВАННЯ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	115
Вінніченко О.М. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ГЕОЛОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗЕМЛІ	117
Іванова Н.О., Ликова І.О. РЕАБІЛІТАЦІЯ ДИТИНЧАТ ТЕВ'ЯКА ДОВГОМОРДОГО У ЦЕНТРІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТВАРИН БАЛТІЙСЬКОГО МОРЯ (ЛИТОВСЬКОГО МОРСЬКОГО МУЗЕЮ).....	118

Коваль Д.О. ЕКОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ДОВКІЛЛЯ.....	119
Колошко Ю.В., Груздова В.О. ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМ ВІДПРАЦЮВАННЯ ВОДИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОМИСЛОВИХ ПРОЦЕСАХ.....	121
Луганська В.О. ВОДОПЛАВНІ ПТАХИ НА ШТУЧНИХ ВОДОЙМАХ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ЗИМОВИЙ ПЕРІОД	122
Сендецький В. А. STEM-ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ПРОЕКТИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ДОСЯГНЕННЮ ПРИНЦИПІВ ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ ТА ОСВІТИ.....	125
Уджмаджурідзе В. Г. БІОГЕОЦЕНОТИЧНИЙ МЕТОД РЕГУЛЮВАННЯ <i>AMBROSIA ARTEMISIIFOLIA L.</i> : ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ В УРБОЕКОСИСТЕМАХ.....	128
СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТИ»	131
Kots S.N., Kots V.P. INFLUENCE OF PARENTS' EMOTIONS ON CHILDREN'S DEVELOPMENT.....	131
Безручко А.В., Галій А.І. МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ	132
Блінова Т.А. ВПЛИВ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФОРМУВАННЯМ НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ У ДІТЕЙ З ЛЕГКИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	135
Бочарникова А.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	138
Бриль А. Г. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ЧИСЛО У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ З РІВНЯ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	140
Верховодова Б.А., Волошко Д.О., Кузнецов К.А. ОЦІНКА СТАНУ РОТОВОЇ ПОРОЖНИНИ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ АНКЕТУВАННЯ	142
Гладка І. В., Дрожик Л. В. ФОРМУВАННЯ АДЕКВАТНОЇ САМООЦІНКИ У ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	145
Гнашко К.А. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПЕРЕКАЗУ ТЕКСТУ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ ІІ РІВНЯ.....	147
Докійчук І. О. РОЛЬ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	150
Комбарова А. О. ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ЗНАТЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	152
Лисенко К.М. РЕЗУЛЬТАТИ ПІЛОТАЖНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИТИВНОГО МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	154

Ліннік К.С., Попова А.О., Монакова О.С. ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У СТУДЕНТІВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	156
Літвінчук А.М ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЛЕГКИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	158
Маркіна О.В. ВПЛИВ СТРЕСУ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ПІДЛІТКІВ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	160
Мищенко О. А., Купіна І. О., Козачек Н. О. МАЙСТЕР-КЛАС ІЗ РОЗРОБКИ ТА ВИКОНАННЯ ПІСНІ ЖЕСТОВОЮ МОВОЮ ЯК СУЧАСНА ПЕДАГОГІЧНА ІНІЦІАТИВА	161
Мухоян Г.С. ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ФІЗИЧНЕ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ	166
Науменко Н.В., Алтухов М.О. ФОРМУВАННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	167
Олійник О. Ю., Бацилева О. В. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	170
Полікарпова О.В. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	173
Полюхович А. С. ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТИПІВ ОСОБИСТОСТІ ЗАЛЕЖНО ВІД СТУПЕНЯ ОПТИМІЗМУ ТА АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	174
Ресіна О.М. ЗНАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДЛЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	176
Рудюк В.В. ВПЛИВ ХАРЧУВАННЯ ТА СТИЛЮ ЖИТТЯ БАТЬКІВ НА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ	178
Рудюк В.В. 3D-ДРУК – ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАХИСТ ЖИТТЯ	180
Рудюк В.В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІЗИЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ	181
Рудюк В.В. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВИХ ЗВИЧОК	183
Стадник О.А. КОМПЛЕКСНА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ОЦІНКА ДИТИНИ ЯК ПРОЦЕС ЗБОРУ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КІЛЬКІСНОЇ ТА ЯКІСНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	185
Сущенко Е.М. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ САМОКОНТРОЛЮ У СПІЛКУВАННІ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	188
Черкашин Є. А. ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНІЙ ТА РОЗВИВАЛЬНІЙ РОБОТІ ЗІ СТАРШИМИ ДОШКІЛЬНИКАМИ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ	190

Черкашина О. В. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ СЕНСОРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНІЙ РОБОТІ З ПОДОЛАННЯ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	192
Чугунов Б. В. АДАПТАЦІЯ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ З АГРЕСИВНОЮ ПОВЕДІНКОЮ	194
Чуракова Ю.С. ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	196
Шевченко З.Д. ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ САНІТАРНО-ГІГІЄНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ЛЕГКИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ ЗАСОБАМИ ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК.	199
СЕКЦІЯ «ЗООЛОГІЯ».....	202
Баркар В.П. ЗАЛЕЖНІСТЬ РОЗВИТКУ ЛИЧИНОК МУХИ ЧОРНА ЛЬВИНКА ВІД РІЗНИХ ВИДІВ СУБСТРАТУ	202
Гасенко К.В. ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ОРНІТОФАУНИ ВОДНО–БОЛОТНИХ УГІДЬ ОКОЛИЦЬ МІСТА ЛОББЕРІХ (НІМЕЧЧИНА).....	203
Дементєєва Я. Ю. ДО ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ ОРНІТОФАУНИ ПОЛІГОНІВ ВІДХОДІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	205
Державін А.Ю. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРНІТОФАУНИ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТЕЖКИ ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «УДЯНСЬКИЙ ГІДРОПАРК»	206
Єгорова Ю.О. , Коновалова Г.В. РИБА ЯК ДЖЕРЕЛО ІНВАЗІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЛЮДИНИ.....	207
Клокова К. ОСОБЛИВОСТІ НОЧІВЕЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ГОРОБЦЯ ПОЛЬОВОГО (PASSER MONTANUS) ТА ГОРОБЦЯ ХАТНЬОГО (PASSER DOMESTICUS) В УМОВАХ СЕЛИЩА КОЗЕЛЬЩИНА ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	209
Коджебаш А.В. ОРНІТОФАУНА ВОДОЙМ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ «СОФІЇВКА».....	210
Кравцова А.Ю. МОРФОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ ЕРИТРОЦИТІВ СИНІЦІ ВЕЛИКОЇ (<i>PARUS MAJOR</i>)	212
Мавроді С.Р., Мухіна О.Ю. БІОРІЗНОМАНІТТЯ ПРЕДСТАВНИКІВ КЛАСУ РАКОПОДІБНИХ CRUSTACEA ВОДОЙМ ОКОЛИЦЬ М. ПОЛТАВИ.....	213
Максименко М.О., Мухіна О.Ю. КОМАХИ-ШКІДНИКИ ПЛОДОВО-ЯГІДНИХ КУЛЬТУР ОКОЛИЦЬ С. ЗЕЛЕНИЙ ГАЙ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	216
Мельніков Р.О. ПРО ВИПАДКИ РОЗМІЩЕННЯ ГНІЗД СПІВОЧОГО ДРОЗДА НА БУДІВЛЯХ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ТА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ.....	219
Мосашвілі К.І., Коновалова Г.В. ЗНАЧЕННЯ ВІТАМІНІВ ГРУПИ В ДЛЯ ОРГАНІЗМУ РИБ	221

будинків (травень, квітень), карнизи багатоповерхівок (квітень, травень) або навіть дупла в старих деревах, де вони можуть знаходити спокій та безпеку.

Таким чином, вибір місць ночівель горобцями у селищі Козельщина відповідає особливостям поведінки, що характерна для даних видів в різних частинах ареалів.

На ночівельну поведінку горобців польових та хатніх в селищі Козельщина впливають різні фактори, такі як:

- Пори року: взимку горобці польові та хатні зазвичай збираються в більші зграї, ніж влітку. Це пов'язано з тим, що взимку їм потрібне більше тепла, яке вони можуть отримати, скупчуючись разом.
- Погодні умови: в негоду (дощ, сильний вітер) горобці польові та хатні зазвичай шукають притулок в дуплах дерев, щілинах будівель та інших укриттях.
- Наявність хижаків: в місцях, де є хижаки, горобці польові та хатні зазвичай шукають безпечні місця для ночівлі, наприклад, дупла дерев або щілини в будівлях [1].

Особливості ночівельної поведінки горобця польового та горобця хатнього в селищі Козельщина в цілому співпадають з даним про їхню поведінку в інших регіонах України. Проте, в селищі спостерігається деяка специфіка, пов'язана з наявністю певних типів будівель та зелених насаджень.

Список літератури

1. Юзик Д.І. До екології горобця польового *Passer montanus* (Linnaeus, 1758) на Північному Сході України / Юзик Д.І. // Наукові основи збереження біотичної різноманітності. – 2015. – Том 6 (13), No 1. – С. 263-274.

Коджебаш А.В.

ОРНІТОФАУНА ВОДОЙМ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ «СОФІЇВКА»

Уманський національний університет садівництва

e-mail: anastasiia.vadumivna@gmail.com

Значення орнітофауни є питомим та багатограним. Окрім практичного значення вони мають ще й естетичне. Птахи є окрасою парків, їх різноманітний привабливий вигляд та спів однозначно підвищують естетику садово-паркових об'єктів.

Особливу увагу відвідувачів паркових зон привертають водоплавні птахи. Національний дендрологічний парк «Софіївка», що знаходиться у м. Умань має розгалужену водну систему з водоймами та струмочками. Така водна мережа слугує чудовим місцем для мешкання водної орнітофауни.

Через те, що парк є дендрологічним, дослідження переважно проводяться у напрямку дендрофлори, проте тваринний світ парку також є досить багатим та заслугове на увагу. Вивчення фауни НДП «Софіївка» є дуже обмеженим та незначним. Найбільшою та найгрунтовнішою роботою можна вважати науково-популярний очерк М.Ф. Ковалю «Птахи дендропарку «Софіївка»», що вийшов друком у 1990 р. [1]. Автор даної праці дає опис птахів, що трапляються в дендрологічному парку «Софіївка», а також наводить поради щодо способів збереження птахів та їх привабливання у парки. Серед водоплавних птахів він називає: дику качку (*Anas platyrhynchos* Linnaeus), казарку канадську (*Branta canadensis* Linnaeus) та лебедя-шипуну (*Cygnus olor* Gmelin).

У фотоальбомі «Софіївка» за 1975 р. можна побачити світлину з лебедем чорним (*Cygnus atratus* Latham)[2]. Пізніше вони також зустрічалися у парку «Софіївка». Так само можна було помітити й і почути лебедя кликуна (*Cygnus cygnus* Latham), який видає характерні звуки.

Нині у парку трапляються численні особини крижня звичайного (*Anas platyrhynchos* Linnaeus), якого часто також називають дикою качкою. М.Ф. Коваль [1, ст. 11] зазначав, що цих птахів можна побачити у парках під час осінніх перельотів. Та минуло понад 30 років і крижень звичайний радує відвідувачів парку всі чотири сезони, у тому числі й взимку (рис. 1). Його вважають частково перелітним, крижень залишається на постійному місці до тих пір, поки хоча б частина водойми не замерзає.

А

Б

Рис. 1. Крижень звичайний (*Anas platyrhynchos* Linnaeus) в НДП «Софіївка», де А – зима 2023 р.; Б – весна 2024 р. (фото автора)

На рис. 1 А можна чітко спостерігати статевий диморфізм *Anas platyrhynchos* Linnaeus. Окрім того, що самці дещо більше самок (у середньому на 5 см), вони ще мають голову та шию зеленого кольору, білу смужку на шиї, горло та волю у них коричнево-бурі, інші частини сірого кольору з плямами (рис. 1 Б). У самиць забарвлення менш яскраве: буре з плямами.

Окрасою водойм є лебеді-шипуні (рис. 2), які оселилися, ростуть, створюють пари та висиджують яйця в НДП «Софіївка».

А

Б

Рис. 2. Лебідь-шипун (*Cygnus olor* Gmelin) в НДП «Софіївка», де А – молодий птах на Верхньому ставі, Б – пара лебедів на Нижньому ставі (фото автора, 2024 р.)

На рис. 2 А ми бачимо молодого лебедя. М.Ф. Коваль [1, ст. 12] вказує, що молоді птахи мають білувато-сіре забарвлення, а повністю білими птахи стають лише після завершення третього осіннього линяння.

Широко відомим є той факт, що лебеді відносяться до моногамних птахів та створюють пари на все життя. На рис. 2 Б пара лебедів, що облаштували гніздо на мілководді Нижнього ставу (Іонічного моря) поруч з Долиною Хаосу. Кладку переважно висиджує самка, а самець знаходиться поруч та охороняє самку та своїх нащадків. Після вилуплення пташенят обоє батьків піклуються про них.

У 2023 р. біля озера «Нагірне» в зарослях помічена курочка водяна (*Gallinula chloropus* Linnaeus). Таке місце перебування є характерним для даних птахів, адже вони люблять водойми з заболоченими та зарослими берегами.

Список використаних джерел

1. Коваль М.Ф. Птахи дендропарку «Софіївка». Київ : видавництво УСХА, 1990. 112 с.
2. Головерда З.В., Шамшина К.А., Полянський О.П. Софіївка. Фотоальбом (українською, російською та англійською мовами). Київ : Мистецтво, 1975. 130 с.

Кравцова А.Ю.
МОРФОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ ЕРИТРОЦИТІВ
СИНИЦІ ВЕЛИКОЇ (*PARUS MAJOR*)

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
e-mail: nastyusha.anastasiia.kravtsova@gmail.com

Еритроцити крові птахів мають певний ряд відмінностей у порівнянні з ссавцями, ядра в них зберігаються протягом життя клітини. Під час дослідження забарвлених мазків крові виявляють велику кількість ядерних клітин, які потребують якісного дослідження [1]. Зміни кількості і розмірів клітин крові птахів слугують індикатором, що свідчить про низку захворювань. Зазвичай аналіз проводиться вручну за допомогою оптичного мікроскопа. Однак існують деякі підходи, засновані на автоматичній обробці зображень, для виявлення та підрахунку клітин крові в даних зразках. Також можливі дослідження морфології клітин за допомогою програмного забезпечення ImageJ [3].

Дане дослідження було проведено у весняний період у НПП «Гомільшанські ліси» (Харківської області). Морфометричний аналіз нормальних еритроцитів може бути основою для визначення еталонних значень для окремих видів птахів. Проведені дослідження включали аналіз показників еритроцитів у 20 особин синиці великої (*Parus major*).

При проведенні дослідження були поставлені наступні завдання:

1. Виміряти довгу та коротку вісь еритроцита.
2. Визначити об'єм еритроцита.
3. Виміряти довгу та коротку вісь ядра еритроцита.
4. Виміряти об'єм ядра.

Матеріалом для дослідження слугували мазки крові *P. Major*, забарвлені за методом Романовського –Гімзи. Для вимірювання розмірів еритроцитів, використовували мікроскоп «Optica» при 100 кратному збільшенні. Нижче наведена таблиця встановлення певних показників морфологічного дослідження, які розраховувалися за формулами:

Визначення об'єму еритроцитів здійснювали за формулою: $V = \pi ab^2 / 6$, де a – поздовжній, b – поперечний діаметри клітини. Аналогічною формулою визначається і об'єм ядра [2].

Таблиця 1.

Морфометричні показники еритроцитів *Parus major* (n=20)

Параметри	min	max	Середнє значення
Довга (поздовжня) вісь еритроцита	10,6	14,7	12,65
Коротка (поперечна) вісь еритроцита	8,7	10,4	9,55
V кліт (мкм ³)	419,87	832,07	603,75
Довга (поздовжня) вісь ядра еритроцита	7,8	9,2	8,5
Коротка (поперечна) вісь ядра еритроцита	4,3	6,2	5,25
V ядра (мкм ³)	75,47	185,07	122,59

За результатами проведених досліджень встановлено, що у синиці великої середнє значення довгої (поздовжньої) вісі еритроцита становить 12,65 мкм, коротка (поперечна) вісь еритроцита – 9,55 мкм, об'єм клітини еритроцита – 603,75 мкм, довга (поздовжня) вісь ядра еритроцита – 8,5 мкм, коротка (поперечна) вісь ядра еритроцита – 5,25 мкм, об'єм ядра становить 122,59 мкм.